

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 25/34445-1
Saksbehandler Trygve Rosenvinge

Utvalg	Møtedato
Hovedutvalg for næring, kultur og miljø	27.11.2025

Nye retningslinjer for Agder fylkeskommunes bygningsvernpris

Fylkeskommunedirektørens forslag til vedtak

Hovedutvalget for næring, kultur og miljø vedtar forslag til retningslinjer for Agder fylkeskommunes bygningsvernpris.

Vedlegg

Statutter Agder FK bygningsvernpris

Sammendrag

Det er tidligere besluttet at Agder fylkeskommune skal utdele en årlig bygningsvernpris. Det er utarbeidet et forslag til retningslinjer for prisen. Av disse fremgår det hvilke prosjekter/aktører som kan motta prisen og hvordan nominasjons- og tildelingsprosessen skal foregå.

Formålet med bygningsvernprisen er å belønne vern av kulturhistoriske og arkitektoniske verdier i Agder, samt å anerkjenne håndverkstradisjonene i fylket.

Saksopplysninger

Aust-Agder fylkeskommune opprettet en bygningsvernpris i 1990. I forbindelse med fylkessammenslåingen i 2020 ble det besluttet at prisen skulle videreføres i nye Agder fylkeskommune og det er avsatt midler på budsjett. Prisen har av litt ulike grunner imidlertid ikke blitt utdelt etter fylkessammenslåingen.

Avdeling for kulturarv har utarbeidet forslag til nye retningslinjer for å gjeninnføre bygningsvernprisen. Retningslinjene er i hovedsak basert på tidligere retningslinjer og er forsøkt tilpasset retningslinjene for fylkeskulturprisen. Det er også sett på sammenlignbare priser fra andre fylker og kommuner.

Formålet med bygningsvernprisen er å belønne vern av kulturhistoriske og arkitektoniske verdier i Agder, samt stimulere håndverkstradisjonene i fylket. Prisen skal tildeles for særlig prisverdig innsats.

I forslaget til retningslinjer legges det opp til at prisen kan utdeles for følgende:

- God pleie og jevnt vedlikehold av enkelthus og anlegg med respekt for egenart og miljøverdi.
- Omfattende rehabilitering, påbygging eller ombygging av enkelthus eller anlegg som har verneverdi. Det må her legges vekt på at planene har tatt tilstrekkelig hensyn til de antikvariske verdier knyttet til det opprinnelige anlegget. Det legges vekt på at eldre bygninger skal kunne fungere som bolig eller benyttes til annen virksomhet.
- Nybygg, enten enkeltbygg eller gruppering av bygninger i verneverdige bygningsmiljøer. Det skal legges vekt på at prosjektene, gjennom utforming og tilpasning til sted og miljø, skal være med på å heve den allmenne byggeskikk. Vern og istandsettelse av kulturlandskapselementer i en miljømessig sammenheng tillegges vekt.
- Håndverker som har utmerket seg innen et tradisjonelt bygningsfag, gjennom utførelse og formidling.

Prisen kan tildeles privatpersoner, organisasjoner, offentlige institusjoner, selskaper, eller andre sammenslutninger.

I forslaget til retningslinjer legges det opp til at både kommuner, organisasjoner og privatpersoner kan foreslå kandidater. Fylkeskommunens avdeling for kulturarv gjør en faglig vurdering, og innstiller kandidater til hovedutvalg for kultur, folkehelse og frivillighet, som velger prisvinner. Prisen deles ut ved en egnet høytidelig anledning, fortrinnsvis årets siste møte i fylkestinget.

Beløp for prisen harmoniseres med fylkeskulturprisen for Agder, og eventuelle endringer i beløp avklares i de årlige budsjettprosessene. For 2026 foreslås det at prisen skal være på 50 000 kroner, samt diplom og et kunstverk. Plakett som festes på bygning vurderes i samråd med huseier.

Vurderinger

Fylkeskommunedirektøren mener bygningsvernprisen vil være en viktig anerkjennelse av enkeltpersoner, organisasjoner eller offentlige institusjoner som har gjort en ekstra innsats for å ta vare på Agders kulturarv.

Prisen er innrettet slik at den kan gis til prioriterte kulturmiljø eller bygningstyper, og dette kan varieres fra år til år. Det gir anledning til å innrette prisen slik at den harmoniserer med statlige og regionale prioriteringer, nasjonale jubileer m.m. Dette kan bidra til å gjøre prisen mer tidsaktuell.

Prisen er harmonisert med fylkeskulturprisen i Agder. Samlet vil disse prisene bidra til å nå en bredere målgruppe på kulturfeltet.

Regionplan Agder 2030

Ved å fremme bevaring og videreføring av eksisterende bygninger og håndverk, kan bygningsvernprisen bidra til utviklingen av Agder som en bærekraftig region. Det vises til at gjenbruk av historiske bygninger, fremfor nybygging, understøtter en sirkulær ressursbruk. Dette er i tråd med målsettingene i Regionplan Agder.

Bygningsvernprisen bygger opp under følgende konkrete mål i Regionplan Agder 2030:

- Verdiskapingen knyttet til kystkultur, kulturarv i indre bygder og trehusbyene har økt.
- Kultur, idrett og en unik kulturarv gjør Agder til en attraktiv region, som trekker et voksende antall besøkende fra inn- og utlandet.
- Agder har en sterk, selvstendig og mangfoldig frivillighet.
- Gjennom ny bruk og gjenbruk av verneverdige bygg og anlegg bidrar Agder til en bærekraftig utvikling av byer og tettsteder.

Bygningsvernprisen kan ha en positiv betydning for barn og unge ved å bidra til bevaring av historiske omgivelser og lokal kulturarv, som en del av et trygt og identitetsskapende oppvekstmiljø. Prisen kan også inspirere til interesse for håndverk, arkitektur og tradisjonelle byggfag.

Økonomiske konsekvenser

De nye retningslinjene har ingen ytterligere økonomiske konsekvenser, ettersom det allerede er budsjettet for en bygningsvernpris.

Konklusjon

Statuttene for Agder fylkeskommunes bygningsvernpris vedtas som fremlagt.

Kristiansand, 12.11.2025

Tine Sundtoft
Fylkeskommunedirektør

Kristin Tofte Andresen
fylkesdirektør